

vsem zanemarja ali obravnava precej pomanjkljivo. Delo npr. ne omenja S. Rutarja, M. Kosa, F. Gestrina, M. Pahorja, I. Karamana, N. Klaičeve, I. Milčetića, R. Strohalaa, navedbe del M. Bertoše, J. Basiolija, I. Ercega in drugih pa so izredno nepopolne. Načelo izbire gradiva, ki je pomembno s stališča verske zgodovine, tu ni poglavitni razlog; bibliografija namreč omenja številna dela, ki niso povezana z versko problematiko.

Omenili smo že, da je število strokovnih in drugih glasil, ki jih priteguje bibliografija, veliko. Posebna natančnost avtorjev je verjetno veljala zlasti pretresu italijanskih revij. Število omenjenih jugoslovanskih strokovnih glasil sicer ni zanemarljivo, vendar pa so redka med njimi pregledana podrobno. Glede strokovnih glasil se ponuja primerjava z revijami, ki so jih v okviru znanstvene naloge Jugoslavenske akademije znanosti in umjetnosti Povijesni spomenici Istre pritegnili avtorji v delu Prilozi za bibliografiju objavljenih izvora za povijest Istre (I, Zagreb 1977; II, Zagreb 1978; III, Zagreb-Rijeka 1979). Trije zvezki jugoslovanske bibliografije za zgodovino Istre so doslej podrobno pregledali 40 glasil in zbornikov razprav. Od teh jih italijanski izbor pozna le 10. Ker je jugoslovanska bibliografija za že pregledani del revij vsebinsko, večkrat pa tudi geografsko zasnovana širše in podrobneje kot italijanska, primerjavi navedb iz teh 40 glasil ne smemo pripisovati prevelike teže. Vsi zvezki jugoslovanske bibliografije omenjajo skupaj 1385 zaporednih števil. Pri 82 gre le za kazalke, pri 185 pa posegajo navedbe jugoslovanske bibliografije izven časovnega okvira italijanske. Od ostalih 1118 publikacij, ki jih omenja jugoslovanski izbor, jih najdemo v italijanskem le 99. Opuščanju nekaterih navedb verjetno neredko botruje slabo poznavanje jugoslovanskih jezikov in istrske topografije. Za revije, ki so bile že pregledane v okviru omenjenega programa Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, nudi citirana jugoslovanska bibliografija popolnejšo sliko. Pri tem pa ne bi bilo pošteno zamolčati, da tudi italijanska bibliografija razkriva marsikatero vrzel v jugoslovanskem izboru. Omenja namreč prenekatero članke, ki jih je jugoslovanski izbor iz neznanih razlogov zanemaril, čeprav bi sodili vanj. Navedimo le, da je tako iz jugoslovanskega dela izpadlo vsaj 5 objav B. Ziliotta iz revije Archeografo Triestino, ki je bila pregledana za I. zvezek jugoslovanske bibliografije. Za natančnejši vpogled v bibliografijo o istrski zgodovini je torej potrebno pritegniti obe deli. Italijanska bibliografija je dragocena zlasti zaradi navedb monografij, bibliografskih seznamov različnih revij in omemb člankov tistih glasil, ki jih pri Jugoslavenski akademiji znanosti i umjetnosti še niso pregledali. Za že pregledane revije pa služi kot dragoceno dopolnilo.

Žal moramo omeniti tudi to, da sta nepoznavanje jugoslovanskih jezikov in nenatančnost prepisovalcev botrovala tudi prepogostim manj pomembnim napakam. Tu ne gre le za malomarno pisanje šumnikov pri jugoslovanskih publikacijah. Pri naslovih so običajno vse besede pisane z veliko začetnico. Posamezne črke so pri nekaterih naslovih vrinjene, nekatere so spremenjene ali izpuščene (npr.: Archeološki Vestnik, Dvigradijski statut, Primo Trubar). Večkrat je izpuščen naslov zbirke, v kateri je izšlo posamezno delo. Bolj graje vredna je tu in tam za več let napačna navedba leta izida posamezne publikacije ali preimenovanje nekaterih avtorjev (npr. Miroslava Bertoša v Milovića). Pri abecednem seznamu piscev je manj usodna zamenjava vrstnega reda kot malomarnost, ki je I. Ercega spremenila v I. Ergega, M. Mirkovića pa enkrat uvrstila kot M. Mija ipd.

Knjiga je opremljena s številnimi črno-belimi fotografijami cerkvenih objektov in tržaških škofov.

Darja Mihelič

Toussaint Hočevar, **Slovenski družbeni razvoj** (izbrane razprave). Prometej, New Orleans 1979; 190 strani.

Toussaint Hočevar je ekonomist, ki je ekonomijo začel študirati v Ljubljani, nadaljeval pa v Innsbrucku, kjer je tudi doktoriral. Uveljavil se je v ZDA, kjer je sedaj profesor na univerzi v New Orleansu. Kljub temu, da živi v tujini, je ohranil intenzivne stike s Slovenijo in slovenstvom. V študijskem letu 1964/65 je celo predaval na ekonomski fakulteti v Ljubljani. Poleg spremljanja aktualnih vprašanj se posebno intenzivno ukvarja z »ekonomskimi razmerji, ki so pripeljala k pojavu slovenskega nacionalnega sistema«. Objavlja v številnih tujih in slovenskih časopisih in revijah. Med monografijami je zelo znana knjiga Structure of the Slovenian Economy 1848—1963, New York 1965 (ocena J. Šorn, Zgodovinski časopis 22, 1968, str. 153—155).

Knjiga Slovenski družbeni razvoj je zbornik 15 razprav in člankov, ki jih je avtor razdelil v tri večje sklope z naslovi: Pot k naciji, Sodobna Slovenija, Zamejstvo in zdomstvo. Rdeča nit, ki nevidno povezuje knjigo v smiselno celoto, je obravnava vitalnih ekonomsko-socialnih vprašanj slovenskega naroda, ki ga sestavljajo vsi Slovenci, ne glede na to, kje živijo. Vseh prispevkov seveda ni moč predstaviti. Nekatere bomo le omenili, nekatere pa izpustili, s čimer pa nikakor ne želimo zmanjševati njihovega pomena.

Najbolj zgodovinski je prvi sklop, ki obsega tri razprave. V prvi (Etničnost in ekonomski razvoj) dokazuje pisec soodvisnost med razvojem narodnih kulturnih inštitucij in gospodarskim razvojem na Slovenskem. Poudarja tiste momente, ki so povezovali boj za nacionalno osvoboditev s prizadevanji za ekonomsko osamosvojitve. Eno izmed odločilnih vlog so imele narodne kreditne inštitucije, ker so vplivale na gospodarsko integracijo politično razbitega slovenskega prostora. Aktualnost gornjih ugotovitev je razvidna tudi iz prve razprave tretjega sklopa (Gospodarskopoliitične implikacije izobrazbene in poklicne strukture tržaških Slovencev). Prepričani smo, da bi isto prišlo še veliko bolj do izraza, če bi avtor govoril še o koroški problematiki.

V razpravi Prešernov družbeni pomen (objavilo Delo 8. 2. 1975) meni Hočevar, da so bili vzroki za neuslišanost in nerazumevanje s strani Primiceve Julije v različni socialni pripadnosti: meščanka — kmečki sin. Pomanjkanje slovenske meščanske kulture je slovensko meščanstvo sililo k vključitvi v nemško jezikovno kulturo. Nastanek višje slovenske kulture, kar je bila ena bistvenih zahtev Prešernovega in Čopovega kroga, je omogočil kulturno avtonomijo Slovencev in s tem omogočil, da je prebivalstvo trgov in mest prešlo na narodno stran. Bralcu priporočamo, da branje te razprave poveže z razpravo Ekonomika dinamike naravnih jezikov (v drugem sklopu).

Razprava Ekonomske determinante v razvoju slovenskega nacionalnega sistema (objavljena tudi v tržaškem Mostu 1976. leta) daje pregled predvsem tistih ekonomskih in družbenih dejavnikov, ki so vplivali na naš obstoj in razvoj. To je najboljše razprava v celi knjigi in načena vrsto vprašanj, ki so še odprta. Spričo leksikografskega stila pisanja se je vanjo prikradlo nekaj netočnosti in preveč ohlapnih formulacij. Turške vpade bi bilo najbrž treba omeniti. Z nekaj dopolnitvami bi iz te razprave lahko dobili tekst, ki bi bil zelo primeren za razne sintetične prikaze Slovencev in Slovenije.

Izmed sedmih razprav drugega sklopa bi omenili delo Meddržavna industrijska čona — teoretski in aplikativni vidiki (objavljeno v Gospodarstvu 1977). Zadnji sklop vsebuje poleg že omenjene še naslednje razprave: Zamejska problematika z evropskega vidika (objavljeno v Gospodarstvu 1974. leta), Kriza informacije ob dvigu slovenskega zdomstva (objavljeno v Mostu 1969), Sodobni pomen slovenskega izročila v Ameriki, Geografska razporeditev, starostna struktura in relativna osveščenost slovenske jezikovne skupine v ZDA. Z izjemo zadnje bi lahko označili te razprave kot eseje o položaju Slovencev, ki živijo izven SR Slovenije. Splošen vtis je, da avtor ni črnogled. Poudarja pa, in to je eno izmed bistvenih sporočil knjige, da je slovenski narod obstal in postal kar je, predvsem zato, ker je v nasprotju z drugimi večjimi, ki so izginili, hotel obstati, ker si je zavestno prizadeval za svoj obstoj in razvoj. Avtor hoče reči, da je dobljena bitka, da pa vojna še ni končana. Nadaljnji boj naj bi potekal brez kakršnekoli nacionalistične histerije, vendar v veliki dovzetnosti za dosežke znanosti in nadaljnji razvoj na vseh področjih. To velja tudi za informiranje ter širjenje lastnih kulturnih in znanstvenih dosežkov. Izdajanje Rodne grude je premalo. Slovenec izven meja SRS ni isti kot je bil pred sto leti. Zadnja razprava je z nekaterimi dopolnitvami v besedilu (po izvirnem angleškem tekstu) objavljena v tej številki Zgodovinskega časopisa.

Hočevarjeva knjiga je kljub temu, da je razmeroma heterogena, izredno dragocen prispevek k osvetljevanju naše preteklosti in današnje stvarnosti. S strani naših ekonomistov tovrstnih razmišljanj nismo vajeni. Uporabnost dela je široka; knjiga bi morala biti v vsaki knjižnici, ki oskrbuje svoje obiskovalce z družboslovno literaturo. Zato pa je predvsem potrebno, da bo postala dostopna na domačem trgu.

Stane Granda